

Nepojmljivo je kako A. Š. odmah vidi u tom izrazu neko strašilo. Zar su te države *uvijek* i *posvuda samo* i *jedino* »Moloh-država«? To treba dokazati. Zbog potpunog nerazumijevanja toga izraza A. Š. piše da u »narod-državi« mali narodi moraju nestati da bi ona, tj. jedna država nastala (u svom članku na str. 357). To je, jednostavno rečeno, maštanje i pridi-jevanje drugima svojih misli. U »narodu-državi« nema drugih naroda, nema nacionalnih problema upravo zbog toga što je monolitna država. Taj sam izraz protumačio i u KDN u br. 22. i u mom članku u CuS-u na str. 216.

* * *

Nastojao sam se osvrnuti na glavne punktove u koje je upro svoje oštrice A. Š. Doista nije mi lako čitati kako mi zamjera da ne shvaćam u čemu je nauka o »zlatnoj sredini« u krepostima, ili pita da li priznajem osnovna prava na samoopredjeljenje i sl. I o tome sam pisao u svojoj KDN (br. 22. i 34. Ako je A. Š. namjeravao izvesti tako svestran i temeljit »obračun«, morao je potražiti moje mišljenje na drugim mjestima, ili pitati drugoga za tumačenje. A nije mi lako čitati zamjerke što upućuje na račun Papa i drugih katoličkih sociologa u vezi s izražavanjem »pretjerani« nacionalizam i sl., jer mi se čini da i A. Š. teži za nekim guš- njem tuđih prava...

Koliko god su mnoga »razmimoilaženja« između mene i A. Š. više izvanj- ske, morfološke naravi, ovakve razmjene misli smatram nepotrebnim i suvišnim, a nadasve beskorisnim.

POTREBNA RAZMJENA MISLI*

Ante Škopalj

Da je razmjena misli između prof. Kuničića i mene bila stvarno potrebna, vidi se već po samom tonu, s kojim je prof. Kuničić napisao svoj odgovor, a još bolje po tome, što je prof. Kuničić u svom odgovoru neke misli zaista i promijenio, dotično jasnije izrazio. Sad iz odgovora mnogo jasnije

* Član uredništva *Crkve u svijetu* Ante Škopalj, pisac opsežnog djela *Obredne gomile*, pročitao je dopis dra Kuničića i ponovno napisao kratki odgovor u svezi s iznesenim gledištima na temu *Rodoljublje u etičko-moralnom prostoru*.

Budući da član našega uredništva ovaj put ne ulazi u izravnu polemiku s drom Kuničićem i ne otvara daljnja pitanja, nego ukratko potvrđuje svoja stajališta — posebno načelo o suverenosti naroda — donosimo ovaj njegov odgovor u ovom istom broju u kojemu smo tiskali i tumačenja dra Kuničića, smatrajući da je pokrenuta rasprava o moralno-etičkom sadržaju rodoljublja s ovim dovedena kraju. (Uredništvo)

znamo, da »tragična činjenica« nije u tome »da i neke osnovne životne kategorije ljude ponekad razdvajaju« — kako je to na početku svoga članka *Rodoljublje u etičko-moralnom prostoru* (CUS, br. 3/72., st. 211) kategorički ustvrdio — nego je, kako to u svom odgovoru tumači, »tragična činjenica« u tome što se »događa bilo da ljubav prema domovini i naciji prijeđe u 'sacro egoismo' ili pretjerani nacionalizam, bilo da se taj zakoniti osjećaj prema domovini i naciji guši od strane silnika«. Čini se kao da su to dva različita zločina, a u stvari je to jedan isti zločin, jer »silnik guši zakoniti osjećaj prema domovini« upravo zbog svoga »sacro egoismo«, zbog toga što je on sam, baš stoga što to čini, »pretjerani nacionalist« svoga nacionalizma i imperijalizma, što ga nameće drugome.

Pripadnik potlačenog naroda ne može biti »pretjerani nacionalist« i šovinist, kad nema čak ni to osnovno pravo, za kojim vapi. To može biti samo »silnik«, koji to pravo drugima uskraćuje i »guši«. Šovinizam je zločinstvo. Ne može žrtva tog zločina biti — zločinac. Danas se, međutim, događa da se žrtve šovinizma, zato što traže svoje osnovno životno pravo, nazivlju »šovinistima«, a njihova »osnovna životna kategorija, koja ih razdvaja« — valjda od silnika — zove se tragičnom činjenicom«. O silniku, koji tlači i »guši« te osnovne kategorije, ne govori se. Sad, eto, znamo, da je njegovo zločinstvo »žalosna činjenica«. A to je vrlo važno i posve različito od onoga, što je u navedenom članku bilo rečeno.

Prema tome, moj je osvrt na članak prof. Kuničića — premda nisam »poznat ni na području teološke moralke ni na polju katoličke društvene nauke« — bio ne samo potreban nego i koristan.

Zahvaljujem *Crkvi u Svijetu*, što se nije vezala za jedno isključivo mišljenje, nego je dala prostora za razmjenu misli. Zahvaljujem prof. Kuničiću, što je odgovorio, makar i onako oštro, i što je mnoge misli jasnije izrazio. Neka mi oprost, što se ni ovoga puta ne slažem sa svakom od njegovih misli — makar i pape tako mislili i postupali, kao na primjer u pitanju papinske države u borbi s talijanskim nacionalizmom.

Mislim, da je danas svakome jasno, da je narod nosilac suvereniteta. Prema tome nema rasprave o njegovu pravu ili nepravu na suverenitet. Toga se prava ni sam narod ne može odreći, jer to bi sličilo na samoubojstvo. I onda, kad jedan narod stupa u neku političku zajednicu, on to može učiniti samo kao suvereni narod, koji takvim ostaje i poslije stupanja u tu zajednicu. — To je bitno etičko načelo.

Narod je »osnovna životna kategorija« kao i obitelj, u kojoj se radamo, i zato svijest pripadnosti jednom narodu, ljubav prema njemu i težnja za njegovom slobodom spada u »etičko-moralni prostor«, i to prirodnog čudorednog zakona, koji se temelji na volji Božjoj i koji čovjek može prekršiti i pogaziti, ali ga ne može promijeniti.